

Rapport - redovisa åtgärder som bedöms ha bidragit till genomförandet av Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA)

Försäkringskassan

Datum: 2021-04-19

Uppdrag att redovisa åtgärder som bedöms ha bidragit till genomförandet av Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA)

Försäkringskassan har fått i uppdrag att redovisa på vilket sätt vår verksamhet har bidragit till genomförandet av Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA) under perioden 2016 - 2020. Uppdraget ska redovisas senast den 21 april 2021.

De övergripande målen enligt MIPAA är:

- Möjlighet till ett längre arbetsliv
- Ökad delaktighet bland annat genom att motverka diskriminering
- Ett värdigt hälsosamt åldrande, samt
- Solidaritet mellan generationerna

MIPAA utvärderas och granskas var femte år och den senaste granskningen avsåg perioden 1 januari 2012 - 30 april 2016. Tre huvudmålområden ligger till grund för den nu aktuella uppföljningen av perioden 2016 - 2020.

- I. Att erkänna äldres potential
- II. Uppmuntra längre arbetsliv och förmåga att arbeta
- III. Säkerställer åldrande med värdighet

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	3
Ökad delaktighet, motverka diskriminering	3
Mänskliga rättigheter på Försäkringskassan	3
Ökad tillgänglighet gynnar även gruppen äldre	4
Redovisning av åtgärder som bidragit till genomförande av respektive huvudmålområde för denna uppföljning	4
Att erkänna äldres potential	4
Regelverk som inte har ändrats under perioden men som bidrar till målet.....	4
Uppmuntra längre arbetsliv och förmåga att arbeta	4
Utveckling under perioden:	4
Regelverk som inte har ändrats under perioden men som bidrar till målet.....	4
Säkerställer åldrande med värdighet	5
Utveckling under perioden:	5
Regelverk som inte har ändrats under perioden men som bidrar till målet.....	5

Sammanfattning

Försäkringskassan kan konstatera att det under perioden 2016 - 2020 inte har bedrivits något aktivt arbete i syfte att genomföra målen i MIPAA men att en del generella utvecklingsinsatser har genomförts som även gynnar gruppen som har fyllt 60 år (vilket är definitionen av begreppet äldre enligt MIPAA). Den största förändringen under perioden för gruppen som har fyllt 60 år har skett inom förmånerna arbetsskadelivränta och arbetshjälpmedel. Sedan 1 januari respektive 1 april 2020 kan enskilda beviljas dessa förmåner till och med månaden innan den enskilde fyller 68 år istället för som tidigare till och med månaden innan den enskilde fyller 67. Försäkringskassan konstaterar också att en del av förmånerna som myndigheten administrerar inte har förändrats under perioden, men att de likväl bidrar till ett längre arbetsliv – även för personer som fyllt 60 år.

Försäkringskassan arbetar för att främja lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering gällande samtliga diskrimineringsgrunder. Detta inkluderar de som är äldre och som har kontakt med Försäkringskassan. Vi arbetar kontinuerligt med tillgänglighet i syfte att förenkla för alla enskilda som har kontakt med oss, exempelvis genom ökad digitalisering.

Inledning

I det följande redovisar vi de socialförsäkringsförmåner och aktiviteter som bedöms bidra till att uppfylla de tre huvudmålområden som ligger till grund för den nu aktuella fjärde uppföljningen av MIPAA:

- I. Att erkänna äldres potential
- II. Uppmuntra längre arbetsliv och förmåga att arbeta
- III. Säkerställer åldrande med värdighet

Enligt förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan har myndigheten i uppdrag att i sin verksamhet ska belysa, analysera och uppmärksamma Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner till skydd för de mänskliga rättigheterna. Uppdraget innehåller inte någon åldersbegränsning och myndigheten ska även arbeta med att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett till exempel ålder och kön. Men det finns begränsningar för gruppen som har fyllt 65 år i vissa förmåner i socialförsäkringsbalken

Ökad delaktighet, motverka diskriminering

Mänskliga rättigheter på Försäkringskassan

Försäkringskassan är en statlig myndighet som ska bedriva sin verksamhet i enlighet med Sveriges åtagande enligt internationella konventioner till skydd för de mänskliga rättigheterna.

Försäkringskassan arbetar sedan 2013 med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Målet är att det inte ska förekomma några osakliga könsskillnader i handläggning, bemötande och beslut. Försäkringskassan följer upp verksamheten genom att ta fram könsuppdelad statistik och följer även utifrån detta kontinuerligt upp kvaliteten i handläggning uppdelat på kön.

Integrering av jämställdhets-, vålds- och andra rättighetsperspektiv som tillgänglighet och barns rättigheter sker vid framtagande och revidering av utbildningar, processer och vägledningar samt andra styrande- och stödande dokument.

Försäkringskassan har under hela perioden haft uppdrag i regleringsbrevet att verka för ett jämställt användande av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning vilket bidrar till bättre förutsättningar på arbetsmarknaden och därmed också mer jämställda pensioner.

Ökad tillgänglighet gynnar även gruppen äldre

Försäkringskassan arbetar med att digitalisera stora delar av våra kontaktytor, vilket gör det enklare för många att utföra sina ärenden hos oss. Under perioden har vi arbetat med att höja kompetensen inom tillgänglighet och inkluderande design hos alla som arbetar med att skapa innehåll, designa och utveckla digitala gränssnitt.

Under perioden har nya regler¹ med krav på tillgänglighet på offentliga webbplatser trätt i kraft och utifrån dessa har vi omarbetat i stort sett alla Försäkringskassans externa digitala tjänster. Webbplatsen har sedan 2015 genomgått en omarbetning enligt användarsituationerna:

- användning utan syn
- användning med nedsatt syn
- användning med begränsad rörlighet
- användning med kognitiva svårigheter

Ökad tillgänglighet på vår webbplats och i våra digitala tjänster gynnar även gruppen som har fyllt 60.

Redovisning av åtgärder som bidragit till genomförande av respektive huvudmålområde för denna uppföljning

Att erkänna äldres potential

Regelverk som inte har ändrats under perioden men som bidrar till målet

Äldre personer kan beviljas förmånen tillfällig föräldrapenning för att vårda barn till närstående.

Uppmuntra längre arbetsliv och förmåga att arbeta

Utveckling under perioden:

Under 2020 skedde två förändringar som bidragit till att uppmuntra längre arbetsliv och förmåga att arbeta samt att ta tillvara äldres potential. Sedan 1 januari respektive 1 april 2020 kan enskilda beviljas förmånerna arbetsskadelivränta och arbetshjälpmiddel till och med månaden innan den enskilde fyller 68 år istället för som tidigare till och med månaden innan den enskilde fyller 67.

Försäkringskassan har noterat att det finns könsskillnader inom arbetsskadeförsäkringen. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat hur Försäkringskassan handlägger kvinnors och mäns ärenden vid ansökan om livränta och fann inte några systematiska och osakliga skillnader på grund av kön i handläggningen (se ISF:s rapport 2019:10 *En jämställdhetsanalys av handläggningen av arbetsskadeförsäkringen*).

Regelverk som inte har ändrats under perioden men som bidrar till målet

Försäkringskassan ska klarlägga behov av rehabilitering och att se till att rehabiliteringsåtgärder vidtas för personer som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Myndigheten har också ett ansvar för att samordna de rehabiliteringsinsatser som behövs i syfte att en person ska få tillbaka eller förbättra sin arbetsförmåga. Att få rehabilitering i samband med sjukdom kan förbättra förutsättningarna för ett längre

---

¹ Lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service, förordningen (2018:1938) om tillgänglighet till digital offentlig service och Myndigheten för digital förvaltnings föreskrifter om tillgänglighet till digital offentlig service beslutade den 15 maj 2019, vilka samtliga syftar till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer.

arbetsliv än vad som annars hade varit möjligt. Den som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan beviljas rehabiliteringsersättning till och med månaden före personen fyller 65 år. Dock har Försäkringskassan ansvar för att klargöra behovet av rehabilitering och att samordna eventuella insatser även för personer över 65 år.

Den som har någon av förmånerna bilstöd, assistansersättning och handikappersättning får behålla dessa efter 65 års ålder vilket också kan bidra till målet att uppmuntra längre arbetsliv och förmåga att arbeta.

För enskilda som uppbär sjukersättning finns även möjlighet att beviljas bostadstillägg och samtidigt ha en arbetsinkomst. I socialförsäkringsbalken har inga ändringar gjorts de senaste åren som avser viktning av arbetsinkomst vid beräkning av bostadstillägg.

Säkerställer åldrande med värdighet

Utveckling under perioden:

2017 efterfrågade Försäkringskassan i en skrivelse *Framställning om ändring i socialförsäkringsbalken en översyn av reglerna för sjuk- och aktivitetsersättning (2017-11-28 diarienummer: 47906 - 2017)* till regeringen att förutsättningarna för äldre i förvärvsarbetande ålder skulle ses över. I dagsläget tar regelverket inte hänsyn till ålder vid bedömning av rätten till ersättning. Detta kan medföra en problematik för äldre då förutsättningarna att exempelvis rehabiliteras tillbaka till en arbetsförmåga har en annan tidsaspekt än för yngre. I skrivelsen till regeringen anges bland annat att avslagsbeslut med aktuell lagstiftning kan bero på att rehabiliteringsmöjligheterna inte bedöms vara uttömda innan omskolning prövats, trots att den nödvändiga omskolningen kommer att vara slutförd först när det återstår en kort tid före 65-årsdagen. En reviderad lagstiftning där äldre lättare kan få sjukersättning och därmed ett tryggare skyddsnät skulle sannolikt bidra till att säkerställa ett värdigt åldrande. Pensionsåldern kommer att höjas från och med år 2023 vilket generellt sett innebär ett längre arbetsliv och att äldre i större utsträckning hade berörts av en eventuell ändring i lagstiftningen.

Regelverk som inte har ändrats under perioden men som bidrar till målet

Den som har en anhörig eller närstående som är svårt sjuk kan beviljas närståendepenning för att vårda den som är sjuk. Det gäller så länge den som ger sin närstående vård har en arbetsinkomst.

Arbetskadeförsäkringen ställer lägre krav på äldre försäkrade (från cirka 60 år och uppåt) när det gäller hur Försäkringskassan ska ta ställning till vilken inkomstförmåga de har trots en skada. Det gäller till exempel minskad skyldighet att skola om sig till ett nytt arbete eller flytta till en annan ort för att minska de ekonomiska följderna av en arbetsskada.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av avdelningscheferna Mikael Westberg, Anders Liif, Alexandra Wallin, Gabriella Bremberg, Leif Höök, Lena Sandh, Marie Axelsson, Per Eleblad, Stefan Olowsson, Sten Eriksson, Ulrika Havossar, verksamhetsområdeschef Peter Andrén och verksjurist Tove Lidman, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Tove Lidman